

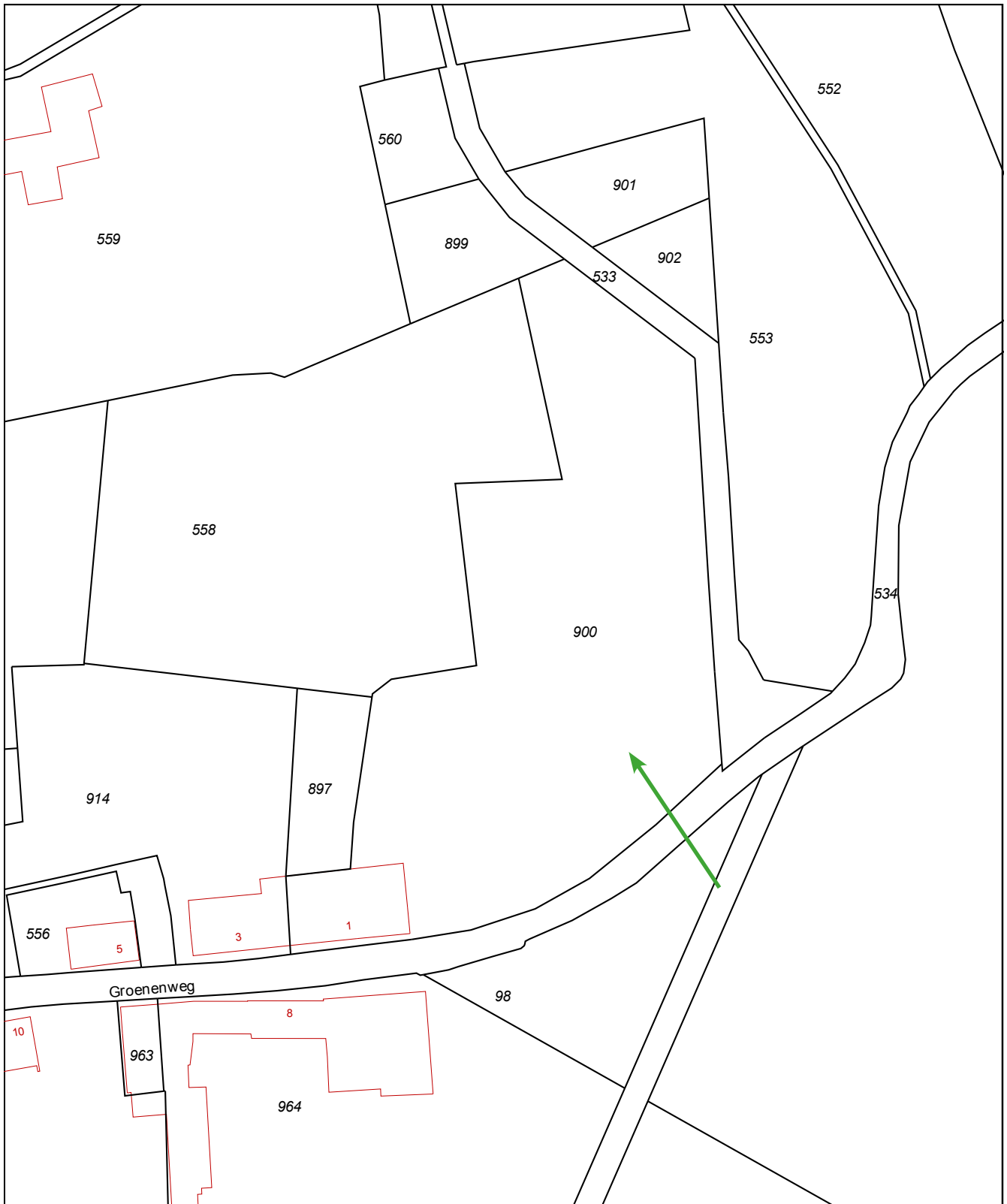
bouwhistorische quickscan
groenenweg 1 | vijlen

coen eggen
november 2018

objectgegevens

adres: Groenenweg 1, 6294 NC Vijlen
status: geen
kadastrale aanduiding: Vaals, sectie F, no. 900
kadastrale situatie:

inleiding

Zuid-Limburg staat te boek als heuvelland, maar is in feite grotendeels een plateaulandschap met ingesleten dalen. Alleen het gebied rond Vaals en Vijlen is echt heuvelland, met als gevolg een relatief willekeurige spreiding van de bebouwing die immers behoefte had aan min of meer vlak terrein. Vandaar dus dat er in Vijlen en omgeving op betrekkelijk willekeurige plekken gebouwd is, mede rekening houdend met kleine waterlopen.

Omdat in de hele zuid-oost-hoek van Zuid-Limburg lang is doorgebouwd in vakwerk zijn veel panden niet alleen een optelsom van bouwactiviteiten door de eeuwen heen, maar zijn ze vaak niet eens bekend als zodanig, of zo slecht gedocumenteerd of gezien dat ze niet herkend zijn voor wat ze aan waarde vertegenwoordigen. Dat levert voor alle partijen vaak verrassingen op.

Groenenweg 1 is daar, met de organieke belending no. 3, een fraai staaltje van. Om de authenticiteit te herstellen is wel het nodige saneerwerk nodig, plus de visie om het geheel in stand te houden door het wijzigen of toevoegen van nieuwe functies, maar het voorliggende verhaal laat zien dat ook dat van alle tijden is.

beschrijving

De beide panden Groenenweg 1 en 3 vormen oorspronkelijk grotendeels één geheel. Het woonhuis op no. 3, dat aanvankelijk een omvang had die liep tot het eerste spant in no. 1, rechts van de nieuwe poort, is kort daarop vergroot met een schuur, waarbij de lengte van het totale pand is af te lezen aan de wand met uitkraagschoren voor een dakoverstek. Na een deling van het pand, rond 1800, werd van de schuur en het linker travée een tweede woning gemaakt. Op de oerkadasterkaart, waarvan het veldwerk voor dit gebied is afgerond in augustus 1829 is die deling van het woonhuis te zien. De grond bleef ongedeeld. Waarschijnlijk is dat na het overlijden van Willem Einmahl gebeurd, en is de tweede woning, die zeer bescheiden was, maar wel een nieuwe kelder kreeg, bewoond door de weduwe van Willem.

Los van het gebouw werd aan de rechter kant, los van het bestaande gebouw, een bescheiden schuur gebouwd die rond 1880 is afgebroken en vervangen door de huidige schuur, in het verlengde van het bestaande grote gebouw en er aan vastgebouwd. Toen is ook het bestaande gebouw opgehoogd, waarbij de uitkraagschoren van het oorspronkelijke dak zijn blijven zitten, zij het functioneloos.

Kort daarna is over de volledige lengte aan de achterzijde nog een aanbouw gezet, en dat alles in houtskelet of vakwerk.

In de loop van de 20ste eeuw is de woonkamer van het huis rechts, op no. 1, vergroot door een deel van de schuur er bij te betrekken.

Bij die gelegenheid is het eerste travée van de nieuwe schuur optisch ook bij het woonhuis getrokken, en ook nadien als zodanig behandeld.

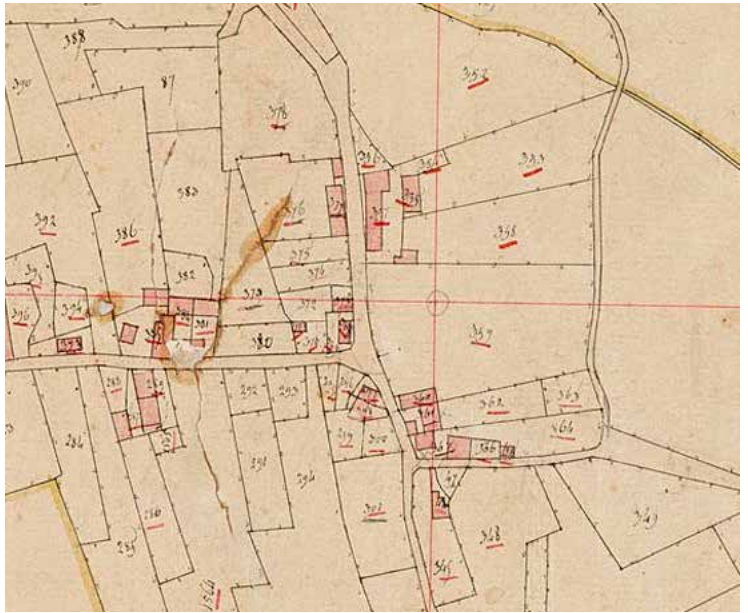
Bijzonder aan het hele gebouw is ook de ligging parallel aan de straat, terwijl de klassieke ligging haaks daarop zou zijn. Dat kan te maken hebben met het relatief drassige terrein. Opvallend is ook dat, hoewel het gebouw constructief te plaatsen is in de late 17de eeuw, toch al een vormgeving van de ramen heeft die elders pas in de loop van de 18de eeuw opduikt.

Bij de restauratie van no. 3 is die indeling grotendeels teruggebracht als correctie op de bepleistering in de jaren rond 1960, inclusief het aanbrengen van rechte ramen. Bij no. 1 zijn de ramen in de 19de eeuw ingezaagd in het vakwerk waarbij de stijlen en eventuele dorpels tussen het bestaande houtwerk zijn gespijkerd.

De woonkamer, links, was aanvankelijk deel van de schuur, waarvan de poortbalk nog herkenbaar is in het tweede travée.

De poort van de nieuwe schuur is eveneens buiten functie geraakt en dichtgezet met regels. De schuur heeft inmiddels wandvullingen van baksteen, als vervanging van het oorspronkelijke vlechtwerk met stroleem.

De foto's laten een en ander meer in detail zien

oerkadasterkaart 1829

1. De straatwand. Het onderzochte pand is witgeschilderd, met zwarte balken. Op de achtergrond, in het verlengde, Groenenweg 3. Rechts de schuur bij no. 1

2. De schuur, met centraal de voormalige poort. Het vak links, dat zwart-wit is, maakte aanvankelijk deel uit van de schuur

3. Een van de functieloze uitkragenschoren, met daaronder de bovenbalk van de dichtgezette poort van het oorspronkelijke complex, in fase 2

4. Tegen de belending, boven de moderne poort, is nog net een deel van een afgezaagde schoor te zien uit de oorspronkelijke constructie

5. *Het linker travée van de latere schuur is nu deel van het woonhuis*

6. *De regels annex bovendorpels van de ramen zijn secundair aangebracht en niet getoogd*

7. *Oorspronkelijke poortbalk en getoogde regel van de oorspronkelijke schuur*

8. *De rechter zijgevel met de korte tijd daarna gereali-seerde aanbouw. De vakken zijn secundair versteend. De deuropeningen en de stal-raampjes zijn pas aangebracht rond 1900 toen de functie van de schuur wijzigde in die van stal*

9. *De ondermuur van de aanbouw. De baksteen is van rond 1920, en sluit links aan op ouder baksteenmetselwerk in de topwand van de schuur*

waardenstelling

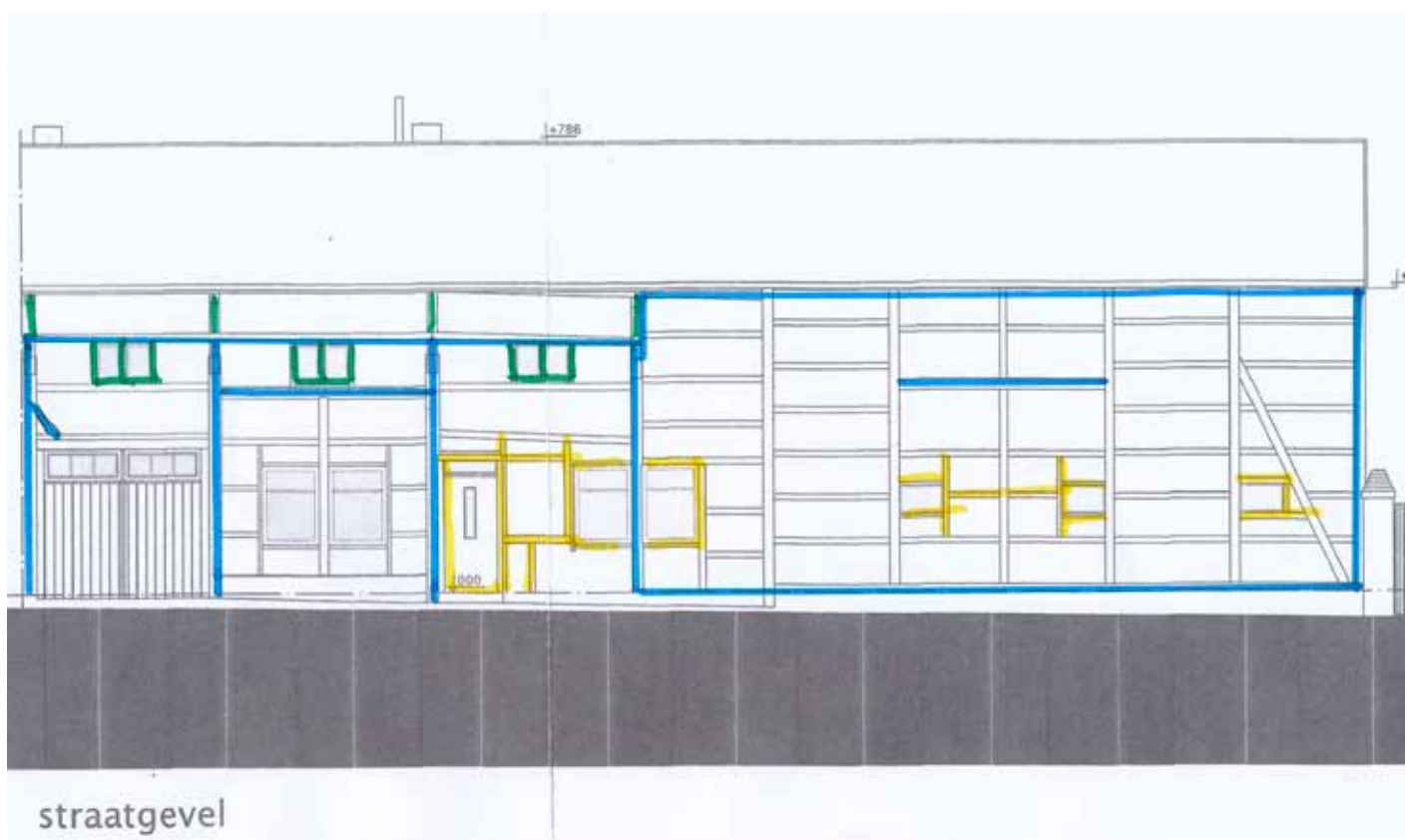
De architectonische waarde van het pand is indifferent: er is geen sprake van een specifieke vormgeving of materialisering.

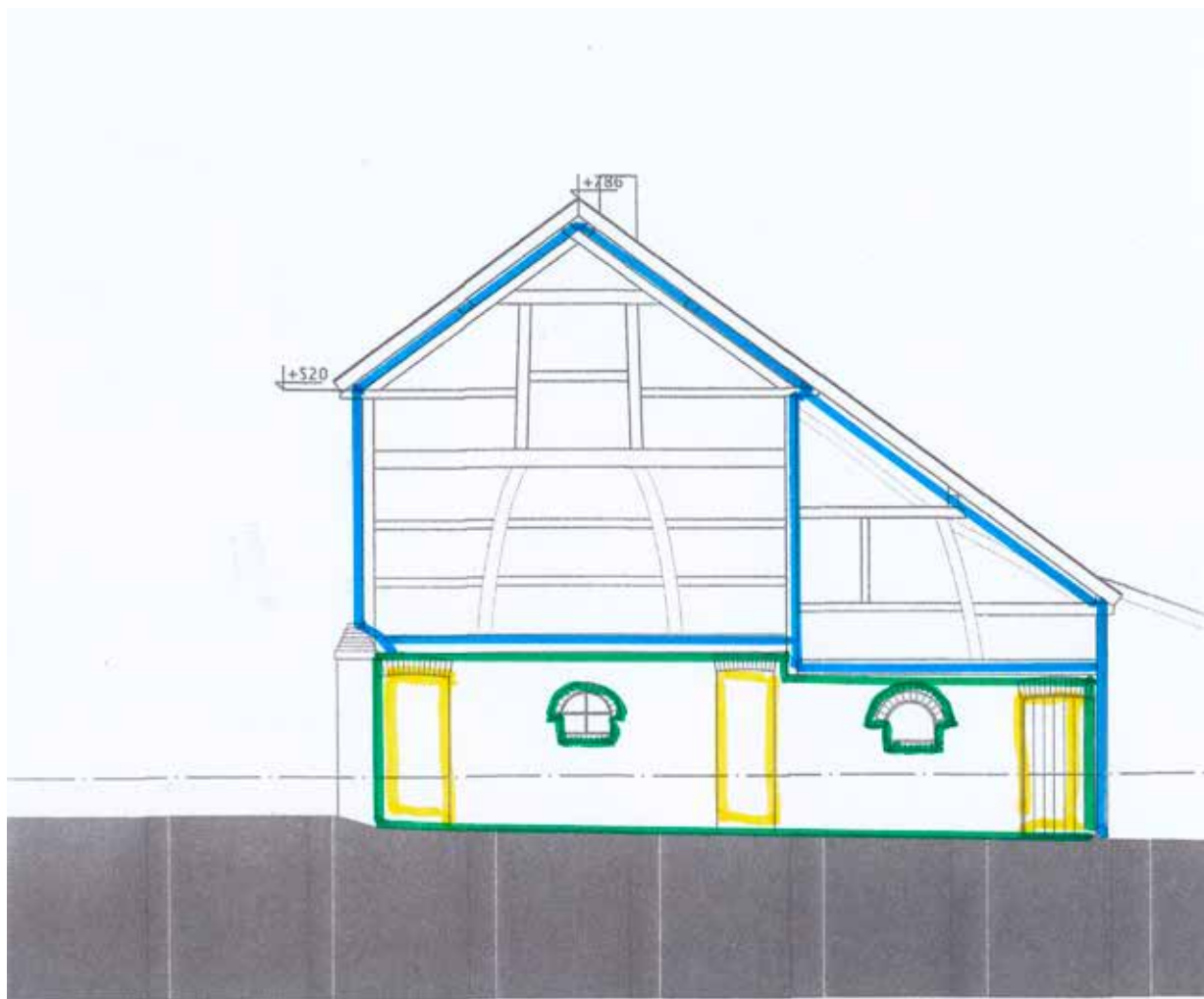
De stedenbouwkundige waarde is positief vanwege de ligging aan de straat, als organiek onderdeel van een aanvankelijk groter want ongedeeld complex.

De cultuurhistorische waarde is positief omdat aan de straatwand een ontwikkeling is af te lezen van delen en bijbouwen, mede in functie van op conjuncturele ontwikkelingen gebaseerde functiewijzigingen die hun bouwkundige sporen hebben nagelaten.

De bouwhistorische waarde is hoog voor de sporen van de constructie van de straatwand van het woonhuis en de oorspronkelijke schuur. Ook de uitwendige structuur van de schuur heeft een hoge monumentale waarde. de ramen en voordeur, maar ook de schuurpoort links hebben een indifferente waarde.

De waarden worden op tekening nog een keer weergegeven. Daarbij staat blauw voor een hoge monumentale waarde, groen voor een positieve en geel voor een indifferente waarde.

rechter zijgevel

bronnen

kadaster: oerkadaster
actuele situatie

colofon

object: Groenenweg 1, Vijlen
onderwerp: Bouwhistorische opname
opdrachtgever: B. Wijngaarde
datum: november 2018
tekst en foto's: Coen Eggen
vormgeving: Sanne Bastin, Designwitch, Hoensbroek

© coen eggen | kelmonderstraat 51 | 6191 rd kelmond-beek
gcceggen@xs4all.nl | 06-29533362